

CANVI DE PARADIGMA

Peritatge social ¿Canvi de paradigma en la professió? La qüestió ètica com afecta als codis deontològics?

EL TREBALL SOCIAL EN L'ÀMBIT JUDICIAL

1.1- Evolució de la feina social en l'àmbit judicial.

Parlar de l'evolució de la feina social en l'àmbit judicial implica assenyalar un abans i un després de la reforma judicial de l'any 2007. Des dels inicis de la professió, el / la treballador / a social (abans assistent social) s'ha convertit en experta en assumptes de marginalitat, pobresa i desamparament, menors i delinqüència, en definitiva, experta en avaluar el "risc social". Per tant, des d'aquesta perspectiva, si un jutge volia saber si algú estava o no en "risc social", o si un menor estava en "situació irregular", per exemple, recorria a el peritatge d'una assistent social, que realitzava un informe. Aviat els tribunals de menors i inclusivament alguns tribunals civils, van incorporar entre els seus funcionaris / és als assistents socials (ara treballadors socials). Normalment les assistents socials (gairebé sense excepcions) eren dones, i el seu treball era anar a les cases d'aquells que es deia que estaven en risc social, amb l'objecte d'efectuar una anàlisi en profunditat, a partir d'entrevistes i de l'observació directa , i finalment emetre un "informe social", el qual s'incorporava a l'expedient de el cas i era tingut en compte i consideració a l'hora de resoldre el tema jurídic. Tot i les definicions legals, totes aquestes activitats descrites, no podin, en estricte rigor, comparar-se amb el "peritatge" que és requerit després de l'entrada en vigència de la Reforma Processal Penal. El nou sistema demanda noves formes d'intervenir i d'efectuar el peritatge, diametralment diferents de les realitzades amb anterioritat a la reforma judicial assenyada.

En l'inici de la reforma, una queixa constant dels fiscals era la mala qualitat dels informes del perit social, atès que no responien als estàndards establerts en el nou procediment penal. Aquells primers informes no donaven resposta al que és requeria, en aquells informes es descrivien problemes que no eren objecte de la perícia encarregada, a més en els informes se sol·licitaven mesures de protecció donant per certs els fets denunciats. Per agreujar la situació, des dels òrgans judicials es va començar a demanar informes sobre assumptes que abans no eren abordats en un informe social: per exemple, "informe de danys a partir de l'avaluació indirecta de tercers", "guanys de la mare a l'interposar la denúncia ", i aspectes sobre " la dinàmica relacional ". Tot això va provocar que l'informe social com a tal es reduís a la determinació d'algunes qüestions i que els expedients judicials es complementessin amb els peritatges socials, que són uns documents diferents a la tradicional informe social. Per tant, és a partir de la Reforma Processal Penal que neix el que avui estudiem com "peritatge social" i apareixen programes acadèmics que imparteixen classes sobre aquest tema. Malgrat tots els canvis viscuts, el que més va impactar als treballadors socials va ser el canvi de paradigma. El paradigma en què es basa l'informe social és un paradigma de "necessitats", en canvi el paradigma que marca els informes pericials (peritatges socials) és un paradigma de "drets".

El canvi de paradigma provoca, sens dubte, una col·lisió entre els principis ètics que han de regir la clàssica i convencional relació treballador social- usuari, amb les particularitats de les obligacions del perit i les circumstàncies especials que apareixen en la relació subjecte- avaluador. Per realitzar aquesta anàlisi, convé diferenciar la intervenció en matèries penals, en què es pretén una avaluació de les bases socials de la imputabilitat, de les valoracions en l'àmbit civil, en què sí que hi ha un interès en la protecció de l'usuari en la mesura en què el coneixement de la seva possible incompetència permet establir mesures orientades a la salvaguarda de la seva integritat patrimonial o l'autorització d'un tractament enfocat a la restitució del seu benestar social. En conclusió, l'habitual relació treballador social- usuari que es regeix pel principi socioeducatiu-assistencial de l'actuació d'ajuda, queda modificada en la pràctica pericial social pel diferent objectiu de la intervenció.

En l'actual procediment penal, el que es demana al treballador social no és saber el que necessita el menor, sinó quins són els seus drets vulnerats, i en funció de el cas, com es podria obtenir l'efectiu gaudi d'aquests drets. Els informes de perícia social es comencen a veure en molts procediments; i cada vegada són més els advocats que sol·liciten els serveis del perit social perquè han vist el seu gran valor. Els advocats i els treballadors socials poden treballar junts. La tasca dels treballadors socials com a perits en l'àmbit jurídic, àmplia el concepte de professió d'ajuda en els casos de víctimes de maltractaments, abusos i assetjament, atès que consisteix a ajudar les víctimes a defensar els seus drets i aquesta és, en definitiva, una altra manera d'ajudar a les persones.

1.2- La Llei d' Enjudiciament Civil

La normativa aplicable a la figura dels perits són dos: la llei d' Enjudiciament civil (Llei 1/2000 de 7 de Gener), coneguda com LEC, en els seus articles 341 i següents relatius a peritatges judicials; i la Llei 1/1996 d' assistència jurídica gratuïta (article 6 referent a l' assistència pericial). Ara bé el Codi de Procediment Penal, el Codi Civil i altres lleis antigues defineixen el peritatge com un medi de prova consistent en l' informe que fa un expert de alguna ciència o art, sobre un assumpte de un cas concret. Així, els Pèrits/ites: emeten informes científics o tècnics en un litigi. Tant els psicòlegs/òlogues com els treballadors/ores socials: assisteixen tècnicament els òrgans judicials per tal de facilitar la decisió judicial. Segons el Diccionari de la llengua espanyola, la paraula perit es va originar del llatí "peritus" que significa: "savi, experimentat, hàbil, pràctic en una ciència o art" (Real Acadèmia Espanyola, 2001:1733). Associat a lo anterior, es distingeix una ampla varietat de funcions del perit(a) que van des de la aportació de regles o coneixements d' experiència o científics al procés, fins convertir-se en el recolzament de la autoritat judicial, per a que a través de les seves conclusions objectives i científicament argumentades, li permetin prendre decisions objectives, més enllà d' un dubte raonable.

Llei d' Enjudiciament civil.

Hem de dir que la nova llei d' Enjudiciament civil estableix entre els medis de prova en un procediment o litigi judicial el dictamen de perits. El perit judicial es aquella persona que actua com professional lliure i que es nomenat per les parts

o designat per el Jutjat o tribunal per després de estudis i comprovacions emetre una opinió en relació als punts concrets sobre els que ha d'intervenir en raó dels seus coneixements tècnics. Hi ha tres tipus bàsics de peritatges: tècnics, mèdics i científics. Els científics són els emesos per perits especialistes com grafòlegs, psicòlegs, treballadors socials, etc. Donat que el perit disposa de la titulació oficial reconeguda per el ministeri de Educació i Ciència, el seu peritatge es 100% vàlid judicialment, doncs s'adapta al Article 340.1 de la LEC "Llei d'Enjudiciament Civil", que exposa que: "Els perits hauran de posseir el títol oficial que correspongui a la matèria objecte del dictamen i a la naturalesa d'aquest". Actualment el/la Diplomada en Treball Social, al igual que altres professionals, te la possibilitat de desenvolupar, individualment o en equips multidisciplinars dictàmens pericials. El dictamen pericial, es una de las proves que més ha canviat en la seva regulació normativa en la nova LEC. En aquesta és determina els requisits per ser perit, el procediment de designació, el nomenament, el rebuig i les recusacions, així com les actuacions i valoracions del perit i el dictamen pericial. Anem a veure-les.

- article 340. Per saber quines persones poden ser perits cal complir les condicions de l'article 340 de la llei d'Enjudiciament civil, que diu:

1. Els perits han de tenir el títol oficial que correspongui a la matèria objecte del dictamen i a la seva naturalesa. Si es tracta de matèries que no estiguin compreses en títols professionals oficials, han de ser nomenats entre persones enteses en aquelles matèries.

2. Així mateix, es pot sol·licitar el dictamen d'acadèmies i institucions culturals i científiques que s'ocupin de l'estudi de les matèries corresponents a l'objecte de la perícia. També poden emetre dictamen sobre qüestions específiques les persones jurídiques legalment habilitades per fer-ho.

3. En els casos de l'apartat anterior, la institució a la qual s'encarregui el dictamen ha d'expressar amb la màxima brevetat quina persona o quines persones s'encarreguen directament de preparar-lo, a les quals s'ha d'exigir el jurament o la promesa que preveu l'apartat segon de l'article 335.

- article 341. Per saber com és designa un perit cal seguir el *Procediment per a la designació judicial del perit* de l'article 341, que diu:

1. En el mes de gener de cada any s'ha de sol·licitar als diferents col·legis professionals o, si no n'hi ha, a entitats anàlogues, així com a les acadèmies i les institucions culturals i científiques a què es refereix l'apartat segon de l'article anterior, l'enviament d'una llista de col·legiats o associats disposats a actuar com a perits. La primera designació de cada llista s'efectua per sorteig, en presència del secretari judicial, i a partir d'aquesta s'efectuen les designacions següents per ordre correlatiu.

2. Quan s'hagi de designar com a perit una persona sense títol oficial, pràctica o entesa en la matèria, amb la citació prèvia de les parts, la designació s'ha de fer pel procediment que estableix l'apartat anterior, i per fer-ho s'ha d'emprar una llista de persones que cada any s'ha de sol·licitar a sindicats, associacions i entitats apropiades, i que ha d'estar integrada, com a mínim, per cinc d'aquelles persones. Si, per raó de la singularitat de la matèria de dictamen, únicament es disposa del nom d'una persona entesa o pràctica, s'ha d'obtenir de les parts el seu consentiment i només si totes l'atorguen s'ha de designar com a perit aquella persona.

- article 342. Per saber com el perit ha d' acceptar el seu nomenament cal seguir allò que està marcat com la *Crida al perit designat, acceptació i nomenament. Provisió de fons* del article 342

1. En el termini de cinc dies des de la designació, se li ha de comunicar al perit titular i se l'ha de requerir perquè, dins de cinc dies més, manifesti si accepta el càrrec. En cas afirmatiu, s'ha de fer el nomenament i el perit ha de fer, tal com es disposi, la manifestació sota el jurament o la promesa que ordena l'apartat 2 de l'article 335.

2. Si el perit designat addueix una causa justa que li impedeix l'acceptació, i el tribunal la considera suficient, ha de ser substituït pel següent de la llista, i així successivament, fins que es pugui fer el nomenament.

3. El perit designat pot sol·licitar, en els tres dies següents al seu nomenament, la provisió de fons que consideri necessària, que ha de ser a càrrec de la liquidació final. El tribunal, mitjançant provisió, ha de decidir sobre la provisió sol·licitada i ordenar a la part o les parts que hagin proposat la prova pericial i que no tinguin dret a l'assistència jurídica gratuïta, que paguin la quantitat fixada en el compte de dipòsits i consignacions del tribunal, en el termini de cinc dies. Transcorregut aquest termini, si no s'ha dipositat la quantitat establerta, el perit queda eximit d'emetre el dictamen, sense que es pugui procedir a una nova designació. Quan el perit designat ho hagi estat de comú acord i un dels litigants no efectui la part de la consignació que li correspon, s'ha d'oferir a l'altre litigant la possibilitat de completar la quantitat que falti, cas en què s'han d'indicar els punts sobre els quals s'ha de pronunciar el dictamen, o de recuperar la quantitat dipositada, cas en el qual s'ha d'aplicar el que disposa el paràgraf anterior.

- article 343. Per rebutjar o recusar un perit cal basar-se en el *Rebuigs dels perits. Temps i forma dels rebuigs* de l' article 343.

1. Només poden ser objecte de recusació els perits designats judicialment. En canvi, els perits no recusables poden ser objecte de rebuig quan concorri en ells alguna de les circumstàncies següents:

1r. Ser cònjuge o parent per consanguinitat o afinitat, dins el quart grau civil d'una de les parts o dels seus advocats o procuradors.

2n. Tenir interès directe o indirecte en l'afer o en un altre de semblant.

3r. Estar o haver estat en situació de dependència o de comunitat o contraposició d'interessos amb alguna de les parts o amb els seus advocats o procuradors.

4t. Amistat íntima o enemistat amb qualsevol de les parts o els seus procuradors o advocats.

5è. Qualsevol altra circumstància, degudament acreditada, que els faci desmerèixer en el concepte professional.

2. Els rebuigs no es poden formular després del judici o de la vista, en els judicis verbals. Si es tracta d'un judici ordinari, els rebuigs dels perits autors de dictàmens aportats amb demanda o contestació s'han de proposar en l'audiència prèvia al judici. En formular rebuigs de perits, es pot proposar la prova conduent a justificar-les, llevat de la testifical.

- article 344. Sobre la *Contradicció i valoració del rebuig. Sanció en cas de rebuig temerari o deslleial*

1. Qualsevol part interessada es pot adreçar al tribunal a fi de negar o contradir el rebuig i aportar els documents que considerin pertinents a aquest efecte. Si el

rebuig menyscaba la consideració professional o personal del perit, aquest pot sol·licitar al tribunal que, al final del procés, declari, mitjançant provisió, que el rebuig no té fonament.

2. Sense cap més tràmit, el tribunal ha de tenir en compte el rebuig i la seva negació o contradicció eventual en el moment de valorar la prova, i formular, si s'escau, mitjançant provisió, la declaració de falta de fonament del rebuig prevista en l'apartat anterior. Si aprecia temeritat o deslleialtat processal en el rebuig, a causa de la seva motivació o del temps en què es va formular, pot imposar a la part responsable, amb l'audiència prèvia, una multa de 60 a 600 euros. (redactat, quant a l'expressió de les quanties en euros, de conformitat amb l'annex I del Reial decret 1417/2001, de 17 de desembre, pel qual es fa la conversió a euros de les quanties establertes a la Llei d' Enjudiciament civil (BOE 310, de 27 de desembre).

- article 345. *Sobre Operacions pericials i possible intervenció de les parts de l' article 345.*

1. Quan l'emissió del dictamen requereixi algun reconeixement de llocs, objectes o persones o dur a terme operacions anàlogues, les parts i els seus defensors ho poden presenciar, si amb això no s'impedeix o es disturba la feina del perit i es pot garantir l'encert i la imparcialitat del dictamen.

2. Si alguna de les parts sol·licita de ser present en les operacions pericials de l'apartat anterior, el tribunal ha de decidir el que sigui procedent i, en cas d'admetre'n la presència, ha d'ordenar al perit que avisi directament les parts, amb una antelació de quaranta-vuit hores com a mínim, del dia, l'hora i el lloc en què s'han de dur a terme les operacions.

- article 346. *Emissió i ratificació del dictamen pel perit que designi el tribunal*

El perit que designi el tribunal ha d'emetre el seu dictamen per escrit, que ha de fer arribar al tribunal en el termini que se li hagi assenyalat. Aquest dictamen s'ha de traslladar a les parts per si consideren necessari que el perit concorri al judici o a la vista a l'efecte que aportí els aclariments o les explicacions que siguin oportuns. El tribunal pot acordar, en tot cas, mitjançant provisió, que considera necessària la presència del perit en el judici o la vista per comprendre i valorar més bé el dictamen efectuat.

- article 347. *Possible actuació dels perits en el judici o en la vista*

1. En el judici o en la vista, els perits han de tenir la intervenció sol·licitada per les parts, que admeti el tribunal. El tribunal només ha de denegar les sol·licituds d'intervenció que, per la seva finalitat i el seu contingut, s'hagin de considerar impertinents o inútils. Especialment, les parts i els seus defensors poden demanar:

1r. Exposició completa del dictamen, quan l'exposició requereixi dur a terme altres operacions, complementàries de l'escrit aportat, mitjançant la utilització dels documents, els materials i altres elements a què es refereix l'apartat 2 de l'article 336.

2n. Explicació del dictamen o d'algun o alguns dels seus punts, el significat dels quals no es consideri prou expressiu als efectes de la prova.

3r. Respostes a preguntes i objeccions, sobre mètode, premisses, conclusions i altres aspectes del dictamen.

4t. Respostes a sol·licituds d'ampliació del dictamen a altres punts connexos, per si es pot portar a terme en el mateix acte i, en qualsevol cas, als efectes de conèixer l'opinió del perit sobre la possibilitat i la utilitat de l'ampliació, així com del termini necessari per portar-la a terme.

5è. Crítica del dictamen de què es tracti pel perit de la part contrària.

6è. Formulació dels rebuigs que puguin afectar el perit.

2. El tribunal també pot formular preguntes als perits i requerir-los explicacions sobre el que sigui objecte del dictamen aportat, però sense poder acordar, d'ofici, que s'ampliï, llevat que es tracti de perits designats d'ofici d'acord amb el que disposa l'apartat 5 de l'article 339.

- article 348. Sobre *Valoració del dictamen pericial*

El tribunal ha de valorar els dictàmens pericials segons les regles de la crítica sana.

1.3- Llei d' Assistència gratuïta.

L'altra normativa aplicable a la figura dels perits és la Llei 1/1996 d' assistència jurídica gratuïta, on en el seu article 6 sobre el *Contingut material del dret* garanteix l' assistència pericial gratuïta en el procés. I determina que aquest peritatge serà realitzat per el personal tècnic adscrit als òrgans jurisdiccionals, o, si no n'hi ha, a càrrec de funcionaris, organismes o serveis tècnics dependents de les administracions públiques. Excepcionalment, i quan per inexistència de tècnics en la matèria de què es tracti, no sigui possible l'assistència pericial de perits dependents dels òrgans jurisdiccionals o de les administracions públiques, aquesta s'ha de portar a terme, si el jutge o el tribunal ho considera pertinent, en una resolució motivada, a càrrec de perits designats d'acord amb el que estableixen les lleis processals, entre els tècnics privats que corresponguin.

2.1- Competències dels treballadors socials en la perícia judicial

Un peritatge social mesura la vulneració de drets, no mesura el risc social, ni s'ha d'estendre a aspectes no consultats en la sol·licitud de perícia. Els seus principis inclouen el "corpus iuris" normatiu de drets humans, el qual es el seu fonament i límit. Tant en matèria penal com en matèria de família, aquesta ha de ser la mirada amb la que es construeix un peritatge social post reformes, i que la distingeix substancialment del antic informe social. La tasca que desenvolupa un Treballador Social es investigar en profunditat a través de la aplicació de diverses tècniques del seu domini, la realitat social de cada persona. El treballador social és un professional de camp, es a dir ha de constatar en el context mateix en que s'inseria el subjecte de la investigació, a fi d'obtenir una avaluació empírica de la realitat de cada persona. En resum el Treballador Social investiga en profunditat, valora e interpreta responent als objectius que convoca la execució de cada diagnòstic.

El treball social no és una professió liberal sinó que actua fonamentalment en institucions del Estat i en menor proporció en institucions de l'àmbit privat, per exemple en el camp de la Salut no existeixen professionals que no estiguin vinculats a alguna institució i aquestes són en tots els casos institucions altament burocratitzades. Tant sols en les tasques com a perit judicial, el treballador social

pot desenvolupar la tasca com un professional lliberal. El Treball Social independent, que exerceixen els Perits Socials i Judicials són garantia de la realització d' investigacions profundes ja que els treballadors socials que se desenvolupen la seva tasca en Institucions Públiques, no tenen aquesta especialització i realitzen altres classes d' activitats que absorbeixen el seu temps, molts serveis públics estan col·lapsats.

Els treballadors socials han d' ajustar el seu treball també a altres elements, propis d' aquest nou sistema, i que són bàsicament quatre límits: la tècnica utilitzada, la ètica professional, la llei i els drets humans.

1) Els límits i normes de la tècnica utilitzada constitueixen un límit bàsic però s' ha de tenir en compte, sobre tot a l' hora de realitzar informes interdisciplinaris. Arribar a tenir claredat en la tècnica utilitzada facilita que les possibles conclusions siguin factibles de sostenir en un eventual judici oral i això dona credibilitat.

2) Els límits i normes de la ètica professional, corresponen a les normes bàsiques d' ètica que normalment sempre s' han de respectar, com el secret professional, no falsejar o tòrcer la informació, entre altres aspectes bàsics, que tractarem més endavant.

3) Els límits i normes de la normativa legal aplicable, correspon a les lleis, tal i com hem vist en el punt anterior.

4) Els Drets Humans configuren finalment, el més novell i desconegut marc dels peritatges socials. perquè en definitiva, aquest element es converteix en el centre dels seus peritatges, i la raó última de la seva intervenció. Es el material de fons de la seva "intervenció social fonamentada".

Respecte de les problemàtiques més freqüents en el peritatge social, i tenint en compte que els subjectes de la intervenció son els afectats i les seves famílies, resulta adequat definir les característiques fonamentals dels problemes en els que intervé el treballador social en la seva funció pericial i la seva repercussió sobre la estructura familiar i la organització social, així com analitzar també els diferents tipus de perícia social i les seves especificitats. Concretament, els temes a abordar tindran que veure, per exemple amb:

a) La *conceptualització de família*. Les crisis que travessen, el interès superior de l' infant, les consideracions psicosocials dels litigis de família, en separació i divorci, tinència de fills, règim de visites, aliments. També en adopció, tutela i guarda. Privació de la pàtria potestat.

b) La *protecció de la persona*. Judicis de insània e inhabilitació; Curatela i control del internament psiquiàtric. Danys i perjudicis.

c) La *defensa de la víctima*. Situacions de violència familiar. Exclusió de la llar. Víctimes d' assetjament escolar i laboral

d) *Menors* en situació de desemparament i menors en situació de risc social. De tal manera que podem afirmar que està amplament acceptat que els Treballadors Socials emetran informes pericials en els següents procediments: separacions, adopcions, protecció de menors, incapacitats, accidents de negligència, reclusos i en víctimes. Concretament en el camp de la victimologia s' inclouen també les víctimes i lesionats per agressió sexual, abusos, maltractes i també a les víctimes d' assetjament moral. És indubtable que podem acceptar que tenen aquesta consideració aquelles víctimes de la violència psicològica, com poden ser els afectats per assetjament moral. El perit social haurà d' informar sobre els factors socials que concorren en la víctima i que agreugen la

situació en la que queda després d' haver sofert el fet delictiu. A més a més queda obert el camp de la peritatge social a qualsevol altre procediment en el que es vegin afectats els drets de la víctima. Caldrà valorar el seu entorn, les condicions personals, familiars, econòmiques, laborals i/o professionals, habitatge i hàbitat, i també el seu entorn relacional, donat que conformen la seva vida social.

2.2- Principis ètics en treball social forense

Cada cop el treballador social com a perit es va professionalitzant més. Aquesta professionalització en pericial obliga a una certa organització corporativa en el sentit de conformar una comunitat que comparteix certs valors entre ells, bàsicament aquells que justifiquen la seva intervenció professional. Això implica una construcció deontologia que s' expressaria, per exemple, en codis de ètica propis. El canvi de paradigma obliga a fer-ho, bàsicament per que el professional del treball social en la seva funció de perit pugui rebre la protecció d' un codi d' ètica que contempli aquest canvi en la seva relació amb el client. Avui en dia aquest és un aspecte no resolt, que pot portar a perits a ser denunciats davant del Col·legi professional per la part contrària al seu client i ser investigat per l' òrgan col·legiat amb uns codis deontològic basats amb el paradigma "necessitats" i per tant inadequats per regular la pràctica pericial, deixant al perit col·legiat en situació d' indefensió. Creiem que la professió ha anat conquerint en el camp de la perícia espais d' autonomia professional rellevant que el permet tenir avui un millor posicionament en el sector. Quan parlem d' autonomia professional ens estem referint a la autonomia tècnica, al control del que la professió fa, de tal manera que qui no hagi obtingut les credencials oficials no pot realitzar aquestes tasques i no poden ser avaluades per algú de fora de la professió. Si be constatem elements positius respecte a la autonomia de la professió, observem dificultats que podrien redundar en una desqualificació de la professió en termes de desvaloració del exercici professional per part del nostre propi col·lectiu en els espais acadèmics.

El que avui en dia molts col·legis professionals del treball social no hagin fets les modificacions pertinents en el seus codis per incloure l' especificitat del perits, implica que amb més cura hem de descriure els principis ètics en treball social forense. Els principis ètics estan contemplats en un codi deontològic, entès aquest com: "un conjunt de normes i deures que guien l' exercici de cada una de les professions des de una perspectiva ètica". Segons Hierro Sánchez en Urra Portillo (2002), una conducta es deontològicament correcta, quan és adequada tant al rol que li correspon a la professió exercida com a la legitimitat del rol que ocupa en les institucions socials. De tal manera que resta per incloure en el codi deontològic actual dels treballadors socials els principis ètics dels perits socials. Un Codi d' Ètica constitueix una exposició que abraça els valors i els principis que guien la labor quotidiana del Perit Judicial. La independència, les facultats i les responsabilitats del Perit Judicial en el àmbit privat i en àmbit públic requereixen unes exigències ètiques a la associació professional i als professionals que la componen i que son requerits per a desenvolupar la labor de Perit Judicial o extrajudicial. El codi deontològic dels Perits Judicials que actuen en el sector públic ha de tenir en compte tant les exigències ètiques dels funcionaris públics en general com les exigències específiques del Perit en

particular, incloses les obligacions professionals pròpies. El Perit Judicial ha de suscitar credibilitat i confiança i aconsegueix això mitjançant l'adopció i la aplicació de les exigències ètiques de les nocions encarnades en els següents conceptes claus; integritat, independència, objectivitat, confidencialitat i competència professional.

1-Integritat.

La integritat constitueix el valor central d'un Codi d'Ètica. Els Perits Judicials estan obligats a complir normes elevades de conducta (p. ex. honradesa, imparcialitat, objectivitat) durant el seu treball i en les seves relacions amb el personal de les diferents administracions de justícia. Per a preservar la confiança de la societat, la conducta dels Perits Judicials ha d'ésser irreprotxable i ha d'estar per sobre de tota sospita. La integritat pot mesurar-se en funció del que és correcte i just. La integritat exigeix que els Perits Judicials s'ajustin tant a la forma com al esperit de las normes de la seva professió i de ètica, i han de complir els principis de veracitat i d'honestedat. El perit ha d'utilitzar un mètode que permeti contrastar les conclusions científicament obtingudes, constituint aquest principi de veracitat com un dels pilars primordials que guii la prova pericial forense. El principi d'honestedat consisteix en que el perit romandrà aliè a qualsevol interès dinerari en les avaluacions que se li encomanen, sens perjudici que pugui cobrar els seus honoraris directament del client en el cas de peritatges de part.

La integritat també exigeix que els Perits Judicials s'ajustin als principis d'objectivitat, imparcialitat e independència, mantinguin normes irreprotxables de conducta professional, prenguin decisions acordes amb el càrrec per el que han estat requerits, i apliquin un criteri de honradesa absoluta en la realització de la seva tasca.

2- Independència.

Per a els Perits Judicials es indispensable la independència respecte a la entitat sol·licitant de la seva actuació i d'altres grups de interessos externs. Això implica que els Perits Judicials actuïn d'una manera que augmenti la seva independència, o que no la disminueixi per cap concepte, per a la consecució de l'objectiu de la perícia en que tingui que emetre el seu dictamen pericial. Es requereix objectivitat e imparcialitat en tota la tasca efectuada per el Perit Judicial, i en particular en els seus dictàmens, que hauran ser exactes i objectius. Les conclusions dels dictàmens e informes, per tant, han de basar-se exclusivament en les proves obtingudes i unificades d'acord als principis del seu lleial saber i entendre amb les normes i aplicació de la seva ciència, art o professió. Els Perits Judicials no només s'han d'esforçar per ser independents de les entitats que han sol·licitat la seva intervenció i d'altres grups interessats, sinó que també han ser objectius al tractar les qüestions dels temes sotmesos a revisió. En totes les qüestions relacionades amb la tasca de Perícia Judicial, la independència del Perit Judicial no ha de veure's afectada per interessos personals o externs. Per exemple, la independència podria veure's afectada por les pressions o els influxos externs sobre els Perits que pertanyin a algun col·legi

o associació professional; per els prejudicis d' aquests perits sobre les persones, les entitats on han d' actuar, els projectes o els programes; per haver treballat recentment en la entitat sol·licitant; o per relacions personals, corporatives o financeres que provoquin conflictes de lleialtats o de interessos. El Perit Judicial està obligat a no intervenir en cap assumpte en el qual tingui algun interès personal, ja sigui directe o indirecte o de qualsevol altre índole. La independència va lligada a garantir el principi d' Imparcialitat del treballador social perit que ha d' expressar les seves opinions científiques prescindint de qualsevol implicació afectiva sobre els fets valorats, o sobre qualsevol de les parts contraposades en el procediment, realitzant la seva valoració amb independència de les conseqüències jurídiques i socials que puguin derivar de ella. Aquest principi de imparcialitat es resumeix en que el treballador social forense haurà de ser sempre i únicament perit de la veritat.

3- Objectivitat.

Objectivitat: Norma fonamental per a la interpretació de les proves i resultats obtinguts sense atendre a possibles prejudicis o condicionats, que puguin derivar dels propis fets o de les circumstàncies particulars de la situació a explorar.

4-Confidencialitat.

El treballador social te la obligació ètica de guardar reserva de tota la informació que li sigui proporcionada ja sigui per el propi client, o l' obtingui a través de les exploracions i entrevistes complementaries que es realitzin, havent de quedar plenament garantida la privacitat de qualsevol dada que li pogués ser proporcionada, amb les excepcions disposades per la normativa legal. Lligat a la confidencialitat estan els principis de consentiment informat i fidelitat.

- Consentiment informat: Necessari per a que el client exerceixi el seu dret de autonomia a través de la comprensió el més exacta possible del seu procés i de les alternatives d' ajuda existents.
- Fidelitat: Directament derivada de la relació de lleialtat que recíprocament s' estableix entre el usuari i el seu treballador social, constituent el que ha vingut a denominar-se "aliança terapèutica", que resulta imprescindible en l' àmbit de lo social per a obtenir una millora en la problemàtica social a resoldre a través de la confiança i el respecte mutu que permet la adopció autònoma del tractament adequat.

5- Competència professional

A més a més de lo anterior, el treballador social forense, de manera evident, haurà de procurar-se una correcta formació en la seva branca del saber, a la que afegirà suficients coneixements jurídics que li permetran transmetre de manera clara i comprensible les seves conclusions als professionals de dret destinataris. La competència professional va lligada a la reflexió i a la prudència. És necessari la reflexió i el bon judici del perit a l' objecte de racionalitzar les troballes raonant de manera lògica sobre les mateixes, simplificant els problemes que poden

plantejar-se i jerarquitzant lo principal sobre lo accessori, fins arribar trobar les conclusions vàlides. També és important la prudència en la elaboració de dictàmens, amb capacitat per a no assumir veritats absolutes a través del coneixement de les pròpies limitacions, atenent allò exposat per Brouardel ja fa un segle "la qualitat major que ha de tenir el perit no es la extensió dels seus coneixements, sinó la noció exacta del que sap i del que ignora" [11]. La particular funció del perit social no te com objectiu emetre un diagnòstic per a, a través d' un tractament, aconseguir la restitució de la problemàtica social del client, sinó la de proporcionar al jutgador una informació que li permeti aplicar justícia.

La aplicació d' uns principis ètics al Treball Social haurà de sustentat-se en la adaptació de les obligacions morals del perit als drets del client, i en la singular relació que sorgeix entre ambdós, que ha d' adequar-se a les exigències que per aquest tipus d' actuacions socials planteja el Codi de Ètica i Deontologia, guardant tot això un perfecte equilibri amb la finalitat de que la actuació social a realitzar, en aquest cas l' acte pericial, s' enfoqui cap a el millor assessorament a jutge i tribunals referent als problemes socials que pugues presentar el informat. Per això, convé revisar els diferents conceptes ètics que integren aquesta particular relació usuari- client per incloure també l' especial relació treballador social- perit.

ELS PERITATGES SOCIALS

3.1- Introducció conceptual.

El peritatge social és l' informe pericial emès per un treballador social amb l' especialitat de perit. Per ser perit social és necessari ser diplomat/da en treball social i estar col·legiat/da i no concórrer en incompatibilitats (tatxes- recusacions per relacions personals amb els implicats en el procés fonamentalment); són els únics requisits. La tasca del Treballador social en aquest tema consisteix en realitzar un estudi sobre el objecte de la perícia i establir unes conclusions a favor o en contra, basant-se, única i exclusivament, en l' aspecte social, que no son concloents, sinó que serveixen com guia al jutge. Poden haver condicions socials favorables i el resta no, amb el que el veredicta sigui en contra. Per a realitzar l' estudi sobre el objecte de la perícia que senyala el jutge, aquest, sempre situarà al treballador social en una de las parts. En qualsevol dels supòsits el perit fa un informe tècnic (Informe pericial) sobre una qüestió determinada (per exemple: valoració de factors socials de cara a que un menor visqui amb el seu pare...). El peritatge social forense és un procés de investigació rigorosa, imparcial i metòdica. Aquest peritatge aportarà a la autoritat corresponent, els elements respecte a la situació investigada, per a la presa de decisions necessàries en cada situació.

Mètodes. La metodologia del perit social jurídic es basa en cinc aspectes: les entrevistes, les gestions, la observació, l' anàlisi documental i les tècniques gràfiques. Les entrevistes seran individuals, familiars i grupals i hauran de realitzar-se en el domicili del client i/o en el despatx professional, ara be, en les situacions d' assetjament moral el domicili del client es recomana que pugui ser substituït per la visita a l' entorn laboral quan sigui possible. Les gestions fan

referència tant als contactes com a les gestions amb altres fonts d'informació, a saber informants col·laterals, empresa, etc... La observació fa referència a l'anàlisi del entorn i l'hàbitat social, es a dir la família, la empresa i l'habitatge. L'anàlisi documental fa referència tant al material aportat per el client com per la part contraria i que esta contingut en el expedient judicial, i per últim les tècniques gràfiques de representació. La entrevista és el primer instrument tècnic que utilitza el treballador social; i el perit social ho combina amb entrevistes amb un alt grau de profunditat juntament amb les entrevistes a informants col·laterals que serveixen per a donar-li major validesa i fiabilitat a la informació de que disposa. Amb ells contrasta la informació. Ara be, per a donar-li major rigor a l'informació, el perit haurà de fonamentar totes les dades crucials amb la documentació que sol·licita al seu client i amb l'estudi de l'expedient judicial. Una vegada recollida tota la informació, es necessari ordenar-la i plasmar-la en un informe pericial social. En conclusió, el procés avaluador es porta a terme a partir d'una o varies entrevistes forenses; la revisió documental de l'expedient judicial, els informes mèdics, els informes institucionals, la investigació de fonts col·laterals d'informació, les visites de camp, l'examen visual i la aplicació de proves específiques, entre altres estratègies d'investigació.

3.2 - Parts de l'informe pericial

El peritatge social constitueix el producte final del procés de investigació social forense. En aquest, es consigna un resum dels resultats obtinguts, així com l'anàlisi dels mateixos, i es conclou amb la síntesis diagnòstica de la situació investigada en l'àmbit socio familiar, laboral (si s'escau) i en el context social immediat. L'informe pericial social es conforma en tres parts: la primera part amb dades d'identificació, la segona contindrà un anàlisi de la situació prèvia al motiu objecte de peritatge i la tercera farà referència a les conseqüències o seqüeles, i servirà de base a una possible taxació del dany.

Primera part. En la primera part el perit es presenta i fa constar que es dirigeix al seu destinatari; posteriorment, identifica al client; fa el jurament (o promesa) de perit; plasma un organigrama familiar de tres generacions del seu client que en els peritatges d'assetjament laboral o escolar han d'ésser substituïts per el sociograma, també anomenat eco-mapa, i/o el cercle del mobbing. En aquest punt és on fa ús de les tècniques gràfiques. A continuació, vindrà la segona part.

Segona part. En ella s'estableix la historia (familiar o laboral) prèvia al fet que ha motivat la perícia, es a dir, com era aquesta persona abans de patir un accident, de quedar-se en una cadira de rodes, d'entrar en la presó, de patir una negligència medica, perdre un fill, perdre el treball o altres circumstancies com sol·licitar la guarda i custodia d'un fill o d'un net, valorar una incapacitat parcial...etcètera. I també com era aquesta persona abans de ser sotmesa a assetjament laboral, escolar o immobiliari.

Tercera part. En la tercera part del informe pericial s'analitza la situació actual d'aquesta persona i del seu entorn familiar més pròxim, en aquest apartat el treballador social realitza una valoració de la situació. En els supòsits d'assetjament haurà de constatar la alteració de les xarxes socials (familiars i

laborals) i també les modificacions en la seva ocupabilitat. Després de la recollida de informació i de la seva plasmació documental serà necessari que el perit avaluï la situació, es el que denominem dictamen del perit, doncs emet la seva opinió.

Al final es fa constar la bibliografia emprada i les fonts documentals utilitzades.

3.3- Tipologia dels peritatges socials

Es pot ser perit judicial (designat per el jutge d' una llista prèviament facilitada per el col·legi oficial) o a instància de part (contractat directament per un dels implicats). En canvi el perit a instància de part: no està en cap llista ni és elegit sinó que una de les parts el contracte directament i col·labora amb el despatx d' advocats. Els peritatges socials, tal i com hem esmentat abans, es classificant en dos tipus: oficial i de part segons el tipus de designació del perit que l' emet. El perit(a) oficial: és el nomenat/da per la autoritat judicial. Implica el compromís de exercir el càrrec sota jurament de llei. Queda determinat com un(a) funcionari(a) del Poder Judicial. És el jutge que l' adscriu a una de les parts.

El perit(a) de part: és el proposat per una de las parts i contractat directament per el client.

En funció del que regula l' article 474 de la LEC, abans de donar-se inici al acte pericial, tots els perits, tant els anomenats per el Jutge com aquells que ho fossin de part, prestaran jurament, conforme al article 434, de procedir be i fidelment en les seves operacions i de no proposar-se cap altre finalitat que no sigui el de descobrir i declarar la veritat

El peritatge es una labor multifocal, altament complexa i que requereix una avaluació responsable i especialitzada, donat que es compromet serialment la vida de les persones, ja sigui en la infància, l' adolescència o en la vida adulta. Qualsevol error, exageració, minimització, distorsió u omissió de l' informació, poden viciar el procés judicial i victimitzar o criminalitzar secundàriament a la víctima o imputat/da.

3.3.1- El Peritatge social per designació judicial

Concepte i àmbits

Concepte. El concepte de perit oficial a referència al perit designat per un jutge, ja sigui extret d' una llista de perits o adscrits directament a un òrgan de l' Administració pública com a perits.

- Llista de perits. Des de l'any 2006 el Departament de Justícia disposa d'una aplicació informàtica de cerca de perits/ites judicials d'ús exclusiu dels òrgans judicials. La consulta es pot fer per partit judicial, per especialitat i sub especialitat. Les dades que es visualitzen, entre altres, són la seva titulació, l'especialitat, els partits judicials on volen actuar i el col·legi professional o entitat a la qual pertanyen. El Departament de Justícia anualment actualitza les llistes de perits/ites judicials d'acord amb la informació que prèviament han validat els col·legis professionals o entitats del sector. Per tant, si un/a pèrit/a està interessat/ada a constar a aquestes llistes ha de facilitar les seves dades actualitzades al col·legi professional o entitat corresponent.

- Adscrits a un òrgan judicial. En la actualitat, els camps d'acció dels perits(as) del departament, es limiten a dos terrenys del dret: l'àmbit penal i l'àmbit civil. Específicament, la labor pericial realitzada en el camp penal, es dirigeix a la avaluació dels aspectes psicosocials que aporten un major criteri a la autoritat judicial. També es valoren les seqüeles de les víctimes i la credibilitat del testimoni; específicament, en persones menors de edat que figuren com a víctimes de delictes sexuals. Així mateix, referent a la tasca en matèria civil, la intervenció contempla processos de tutela, temes de adopció i privació de drets parentals dels progenitors, així com en la atribució de la custòdia dels fills, en casos de divorci, nul·litat i separació. En matèria de violència domèstica, també es realitza una estimació de la probabilitat de ocurrència de certs fets violents, dins de un context particular.

Àmbits dels peritatges oficials. El més habituals són els àmbits civils i penals.

Àmbit civil.

En el àmbit de la Justícia de Família, un Informe Pericial Social es fonamental per a acreditar per exemple les condicions socio econòmiques de les persones que acudeixen als Jutjats de Família per a regular Pensions d'Aliments, Cura Personal i/o règim de visites, a fi de posar en antecedents als Jutges o Magistrats sobre la necessitat "real" per la qual s'acudeix a un Jutjat a demandar. El rol del Treballador Social en els actuals Jutjats de Família està molt relacionat amb el que disposa la llei i a més a més la concepció pròpia que el mateix treballador social tingui d'aquest rol.

El peritatge social pot haver estat sol·licitat per el Fiscal o per la defensa d'una de les dues parts. Si el peritatge és sol·licitat per el Fiscal, el perit també ha de centrar-se exclusivament en els requeriments prescrits per el fiscal, mantenint la seva objectivitat dins d'aquest marge. Sortir d'aquest, implica debilitar les eines del fiscal per a justificar la seva acusació, establir els medis adequats per a continuar la seva investigació, en definitiva, entorpeix la persecució dels delictes, en perjudici directe de la víctima i de la investigació. Un exemple és el cas d'un delicte sexual, en el que se s'encarrega de determinar el dany causat a un nen o nena que per la seva edat no pot parlar o expressar-se correctament. Òbviament no es pot utilitzar tècniques psicològiques de relat de la víctima, però es pot registrar la observació indirecta del dany observat per tercers, parents, pares, germans/es, veïns, etc. Això s'ha de fer respectant íntegrament els drets humans dels subjectes als qui s'els apliquen els instruments, vigilant sobre tot els drets de la víctima. Aquest peritatge haurà de centrar-se fonamentalment en els drets humans vulnerats: integritat o indemnitat sexual, segons sigui el cas, integritat física, psicològica, drets socials, la dignitat, i el interès superior del nen. En matèria de Família, el peritatge sol·licitat per el jutge o jutgessa de família ha de centrar-se en els drets vulnerats, no en les necessitats no cobertes. En aquest context, s'ha d'examinar quins drets humans han estat vulnerats, i recomanar les maneres més adequades de fer efectiu el gaudi d'aquests drets. Per un altre costat, i al igual que en matèria penal, el peritatge ha de centrar-se exclusivament en allò sol·licitat per el tribunal, i no estendre's a altres elements no sol·licitats, però a diferència del àmbit penal, si en el curs del peritatge s'observen altres nens o nenes que poguessin presentar vulneració de drets, això s'ha de anunciar en el peritatge i suggerir-se, per a tal efecte, la revisió de la situació per

part del tribunal en una causa diferent. Això és així per que el procediment de família s' estableix uns estàndards menys restrictius que el procés penal, al tenir ambdós procediments finalitats diferents.

Àmbit penal

En l' àmbit del penal, quant es sol·licita un peritatge social, aquest haurà de centrar-se només en allò que sol·licita el Fiscal, i no en una altra cosa. Si el fiscal sol·licita dinàmica relacional de la mare amb el fill, i possibles guanys que pugui tenir la mare en la denuncia d' un abús sexual en contra de la seva ex parella, llavors ha d' informar d' això exclusivament. Si el defensor sol·licita un informe d' arrelament social (entès com a xarxes socials relacionals, cal no confondre amb la terminologia emprada en el tema de l' immigració) i només això, de res més pot tractar el peritatge, doncs tot allò aliè pot ser contraproduent en la teoria del cas de qui sol·licita la perícia, i pot ser utilitzat per la part contrària en el seu benefici. D' aquesta manera el perit social incorpora en el seu treball el principi adversarial, indispensable per a un bon procés.

Model de peritatge social oficial

En resum en el peritatge social l' instrument basic de treball és l' informe pericial social. Els apartats en que el que treballador social aporta informació en els àmbits civil i penal és el següent:

Historia y antecedents socio- familiars

Sistema socio- familiar actual

Relacions de l' individu i la família amb institucions, grups o col·lectius que formen el seu entorn social.

Dades socio- sanitàries.

Variables laborals, ocupacionals i professionals.

Context socio- econòmic.

Descripció de l' habitatge, hàbitat i relacions amb la comunitat.

Informants col·laterals.

Avaluació preliminar i operativa.

Interpretació diagnòstica.

Conclusions i propostes.

Valoració econòmica. (Si procedeix)

3.3.2- El Peritatge social per designació de part

Concepte i àmbits

Concepte. El peritatge per designació de part, en contraposició del peritatge oficial, es pot considerar com l' exercici lliure de la professió de manera més autònoma que pot realitzar un treballador social. El Treballador Social que exerceix com a perit social en la seva pròpia oficina, focalitza la seva tasca únicament en la realització de diagnòstics que culminen amb l' Informe Pericial Social, això significa que garanteix una investigació profunda i seria, que aplica una varietat de tècniques per a l' elaboració del seu informe, i es vincula sense problemes d' influències externes, amb advocats i clients, de tal manera que és garantia d' un treball objectiu i un rol veritablement imparcial. La experiència demostra que habitualment, el jutges instructors espanyols no decideixen per sí mateixos ni la proposició de la prova, ni dels perits o de les llistes de perits

proposats, sinó que són les parts les que proposen, amb major o menor fonament i encert aquestes mesures. Si be, cal fer esment, que en algunes ocasions és el Ministeri públic qui pren l' iniciativa de precisar una prova pericial. De tal manera que, quant un perit social realitza el seu treball per encàrrec d' un advocat defensor, ha d' estar conscient de que el que està en joc es el dret a la defensa, garantia fonamental de tot procediment judicial i sense que això afecti a la seva objectivitat com a perit. Ha de procedir en el estricte marge donat per la sol·licitud del defensor, doncs sortir-se'n d' aquest marge és en definitiva vulnerar el dret a la defensa de forma il·legítima. A més a més, tant les tècniques utilitzades com qualsevol tipus d' intervencions realitzades en el desenvolupament del peritatge han d' adequar-se al respecte als drets humans, a la llei i a la ètica, a més a més de les regles de la perícia social encarregada.

Àmbits.

Si be el mes habituals són els àmbits civils i penals, cal assenyalar el nou àmbit del peritatge social en les jutjats de lo social pel que fa al peritatge de situacions d' assetjament moral en el treball. Els Jutges no tenen per si mateixos accés directe a la realitat de cada persona que arriba al Tribunal a demandar, per tant és el treballador social el professional encarregat de constatar la situació sòcio econòmica de cada individu i exposar-la a través de l' Informe Pericial Social als Jutges, per a que ells resolguin tenint en consideració aquests antecedents com a prova, essent això vital per a accedir a veredictes més justos i satisfactoris. Alguns col·legues estimen que la seva funció com a consellers tècnics només es refereix a assessorar al jutja en audiència i res més. Si be no es funció del conseller tècnic el ser mediador, es de vital importància el rol del treballador social en la consecució d' apropaments i acords previs a qualsevol procés judicial, i l' orientació als usuaris.

Model de peritatge social de part

En els peritatges de part, el treballador social aporta informació en els àmbits civil i penal de la mateixa manera que es fa en els peritatges oficial però a més a mes actua en els àmbits de lo social per tant els apartats en que s'ha de dividir un peritatge de l'àmbit de lo social és el següent:

- Antecedents

- Entrevistes de reconeixement

- Estudi, anàlisi i conclusions d' informes i documents que consten en l' expedient judicial.

- Bases directrius fonamentals (diagnòstic, conseqüències i causes)

- Valoració econòmica dels danys

- Bibliografia

LA TAXACIÓ

La taxació del dany en el dictamen pericial.

El Peritatge social, és un instrument crucial per a avaluar els arrelaments ja siguin familiars, laborals i socials de un individu acusat per la comissió de un delicte, com també per a determinar les xarxes de recolzament social amb les que

compta i en definitiva les possibilitats concretes de reinserció social en el medi lliure. En el cas de les víctimes, un Informe Pericial Social serveix per a avaluar el dany causat a conseqüència de patir alguna vulneració de drets a nivell individual, familiar i social, com també per a determinar els factors protectors i xarxes de recolzament, que serveixin per a reparar i superar amb la major rapidesa possible el dany ocasionat a la víctima.

Les taxacions judicials son taxacions que es realitzen amb l'objectiu de presentar-les en un judici, en el que l'objecte del litigi sigui una quantitat de diners que poden procedir de tot tipus de reclamacions. Les taxacions tenen per objecte calcular el valor d'un dany. En alguns casos la seva presència serà obligatòria, mentre que en altres no serà obligatòria però ens podem valdre d'ella, per que serveix com a prova de qualitat. El perit que realitza les taxacions judicials, sempre amb valor de prova, és un diplomad especialitzat en la rama de que es tracti, i a més a més està col·legiat. Si bé la majoria de perits treballen normalment a través de una societat de taxacions homologada, hem de comentar que els actuals Col·legis Professionals de Treball Social encara no s'han posat les piles en aquest aspecte. Existeixen molts casos en el que litigarem per el valor d'un bé, o fins i tot d'un dret intangible, susceptible de valoració econòmica.

El marc processal de la salut en el treball es centre en la producció de danys i lesions permanents. Així, en l'àmbit dels jutjats de lo social i en els peritatges d'assetjament laboral el dany a la víctima d'assetjament pren dos aspectes, un fa referència a l'afectació sobre la salut en el moment de l'assetjament (els símptomes psicossomàtics) i l'altre fa referència a les seqüeles d'un assetjament prolongat i no tractat. En la taxació del dany a la víctima, el perit ha de distingir entre els símptomes posttraumàtics, els físics i els específics d'una situació de mobbing. El perit social haurà de determinar, també com a danys, els factors socials implicats, tals com la afectació de les xarxes socials i l'ocupabilitat de la víctima.

El total del valor econòmic taxat s'extreu de la suma de tres valors: el valor econòmic del dany a la víctima (comptem amb un sistema legal de taxació dels danys corporals que inclou la causa de la lesió i el temps de curació), el valor econòmic del dany per els ingressos no percebuts i el valor econòmic de les despeses realitzades (en aquest apartat es poden incloure les costes judicials). L'import dels danys causats s'expressa en euros tant en xifres com en lletres.

HONORARIS

Determinació dels Honoraris professionals

Honoraris professionals del perit judicial

Quan el perit judicial formi part de l'òrgan judicial com a funcionari no es computaran els seus honoraris en la perícia judicial, en canvi si s'especificaran quan es tracti d'un professional lliure, llavors els honoraris professionals del perit judicial formen part de les costes judicials. El perit té dues maneres de cobrar els seus honoraris, directament del client o del Departament de Justícia en el cas de la Justícia gratuïta. La circular 2/2003, relativa al pagament dels peritatges judicials, regula els supòsits en què el Departament de Justícia ha d'assumir el pagament d'aquests peritatges. En vigor fins el 31 de desembre de 2009 i

aplicable a totes les sol·licituds de pagament dels nomenaments anteriors a l'entrada en vigor de l'Ordre JUS /419/09. La circular inclou els formularis que els perits judicials han d'emplenar per tramitar el pagament dels peritatges. En el supòsit que una de les parts sigui titular del dret a la justícia gratuïta, el perit social haurà de fer una previsió del cost econòmic de les proves pericials. Aquesta previsió haurà de presentar-se a la Direcció General de Recursos de l'Administració de Justícia en un model estandarditzat que inclou els següents conceptes: previsió del cost en concepte d'honoraris (temps previst per a la realització del peritatge, valoració del preu hora, etc..) i previsió del cost de les despeses necessàries per a la realització del peritatge.

En els honoraris professionals com a perit de part s'han d'incloure els següents conceptes: d'una part les despeses per a la confecció del dictamen pericial i de l'altre el preu per cada compareixença judicial. Quan el perit hagi de cobrar directament del client cal distingir quan actua oficialment es a dir per designació judicial a quan és triat directament per el client. En el cas de la designa-* judicial, cada col·legi professional marca unes minutes indicatives dels honoraris professionals, en canvi quan el perit social es triat directament per el client els honoraris professional són lliures i subjectes tant sols als acords mercantils.

CANVI DE PARADIGMA

El canvi de paradigma del treballadors socials en la seva funció pericial. El treballador social en l'àmbit dels serveis socials és una professió d'ajuda en canvi en el rol de perit judicial canvia el seu paradigma donat que l'objectiu últim consisteix en servir a la veritat. El canvi de paradigma del treballadors socials en la seva funció pericial consisteix en passar de l'ajut a la veritat. Aquest canvi de paradigma modifica la relació professional, la confidencialitat, el client i l'espai de trobada.

La relació professional. La relació subjecte-perit no pot ser presa per una aliança treballador social-usuari com a tal, en raó de les circumstancies especials que conflueixen en ella. La primera qüestió destacable és l'objectiu últim de la relació professional, que al tractar-se d'una avaluació pericial no serà en benefici de la problemàtica social del client, sinó en valorar les possibles conseqüències legals que poden derivar de la seva situació, ja sigui referents a la seva imputabilitat (quan es tracta de matèria penal) o a la seva competència en la administració de la seva persona o dels seus bens en qüestions civils. L'objectiu de la perícia no és el benefici de l'usuari sinó en benefici de la veritat.

La confidencialitat. Una altra diferencia destacable resideix en l'objecte documental sobre el que recau la informació. En el cas de la avaluació pericial el treballador social forense no plasma la informació en una historia social, sinó en un dictamen on el seu contingut ve contemplat en la Llei de Enjudiciament Civil. La pròpia característica que com a document públic te el informe pericial, fa que la informació obtinguda perdi qualsevol possibilitat de privacitat, al quedar a disposició en primer lloc dels funcionaris judicials, i més tard dels advocats d'ambdues parts, dels fiscals, jutges, procuradors, i altres perits contraposats. Aquest document no preserva en el seu contingut el principi de confidencialitat,

al fer-se públic, de tal manera que haurà d'informar-se exhaustivament al subjecte de la perícia sobre els fins del reconeixement.

El client. Una altra particularitat ve determinada per la diferent persona que sol·licita la intervenció del treballador social forense. El client del perit social no és, necessàriament, l'usuari. Tradicionalment, el treballador social, en el sí d'una relació d'ajuda qui demana la seva intervenció, és habitualment el propi client o un familiar; en canvi en el cas de la valoració pericial és el jutge o qualsevol de les parts implicades qui sol·licita la seva intervenció. Aquesta circumstància pot arribar a condicionar de manera important l'aliança o empatia que de manera indubtable facilitaria que la persona explorada proporcionés les dades que permeten donar compliment al objecte del reconeixement. Aquesta mateixa circumstància ve a condicionar la obligada confidencialitat de la informació proporcionada, per quant serà empleada per a la elaboració del informe sol·licitat. Per això, en qualsevol cas, i seguint el Codi de Ètica i Deontologia, el subjecte avaluat haurà ser informat exhaustivament del objecte de la exploració forense, així com de la part que ho sol·licita, amb la finalitat de que pugui decidir de manera lliure sobre la seva disposició a ser reconegut, segons els seus interessos.

L'espai. Una última diferència destacable és el lloc de trobada. Es a dir canvia el lloc en el que s'estableix la relació treballador social-usuari, ja no són les dependències dels serveis socials sinó els jutjats, les dependències policials, la presó, el psiquiàtric..., i aquest fet ha de ser tingut en compte, per que generalment dista de ser el idoni per a l'establiment de una adequada empatia que afavoreixi la relació de confiança entre el professional i el usuari, amb la conseqüent dificultat per a que el reconeixement pugui ser abordat en condicions que garanteixin el ple èxit de la avaluació pericial.

Per concloure cal dir que el paradigma en que és basa l'informe social és un paradigma de "necessitats", en canvi el paradigma que marca els informes pericials (peritatges socials) és un paradigma de "drets".

Tota reproducció ha de citar la autora i la font
©marinapares2011.